

Siður er, tá nýggi tingseta byrjar, at Føroya lögmaður gevur tinginum eina frágreiðing um gongdina og støðuna í samfelagnum, og tí, ið landsstýrið hevur í ætlan at fremja.

Av tí at lögtingsval verður áðrenn næstu ólavsøku, verður hetta seinasta lögmannsrøðan í hesum valskeiði.

Aftaná lögtingsvalið tann 7. juli 1994 og eftir drúgvur samráðingar við Fólka flokkin, sum haraftrat skrivaði undir eitt samgonguskjal, eydnaðist tað at skipa eina samgongu undir leiðslu Sambandsflokksins við Javnaðarflokkin, Verkamannafylkingina og Sjálvstýrisflokkinn.

Javnaðarflokkurin var sostatt við til at leggja lunnar undir tann framburðspolitikk, sum er rikin í hesum valskeiði. Hóast tað gongur út um alt vit og skil, hvi Javnaðarflokkurin stakk í sekkin í juni mánaði í fjør, tá positivu úrslitini av ríkna politikkinum longu vóru sjónsk, fari eg aftur takka teimum fyri teirra lut, ta tíð, tað vardi. Men bæði javnaðarmenn og føroyingar sum heild sakna eina frágreiðing um hetta fyrbrigdi.

Aftaná at Javnaðarflokkurin hevði tikið stuðul sín aftur, helt samgongan fram sum minnilutasamgonga við fullum heimildum.

Maður kemur í mans stað. Fólka flokkurin, sum ikki fæst við frá byrjan, og sum hevði staðið á síðulinjuni út við tvey ár, dugdi nú at siggja fyrminutnar av ríkna politikkinum og valdi at koma upp í samgonguna fyri at stuðla heldur enn at steðga positivu gongdini. At tað var rætt at gera nýggja samgongu við somu endamálsorðing, sum undanfarna samgonga hevði, er eingin ivi um.

Lat meg beinanvegin undirstríka, at eg eri fegin um búskaparligu vendingina í samfelagnum, sum er vorðin so týðilig í hesum valskeiði, og sumuleiðis undirstríka, at við Sambandsflokkinum á odda fyri báðum samgongum hava allir fimm samgonguflokkarnir sín lut í positivu úrslitum.

Gongdin í hesum valskeiði

Ongin føroyingur hevur gloymt ta støðu, sum Føroyar vóru komnar í, áðrenn lögtingsvalið í 1994. Føroyar vóru sum einasta land í vesturheiminum farnar so ruddiliga á húsagang, og harafturat settar undir útlandska umsiting so seint sum í nítíðrunum og við tíðsøgn frá einum politiskum meiriluta í Føroyum.

Vit mistu frælsið á flestu økjum, eisini rættin til at skipa fyri fiskivinnuni á sjógvi og landi, á figgjar- og búskaparøkinum og við góðtøku haraftrat bindingar uttanefir um eina framtíðar oljuvinnu undir Føroyum. Politiska støðan og gongdin í landinum kundi lýstast við einum orði: Kaos. Ongin leiðsla og ongi haldbar uppskot til loysnir. Ein avskepl-

Løgmaður skjýtur við skørpum eftir sínum egnu:

Leggið heldur kortini á borðið

Týðningarmesti parturin í Ólavsøkurøðu lögmanns er ein lenjandi affinngin móti meirilutanum í samgonguni. Hvi ikki siga sum er, spyr hann teir, tí tað hevði verið reidiligari fyri veljaran at lagt kortini á borðið, sigur lögmaður.

að øsing, sum mest hevur verið vend móti dønum, og sum ikki á nakran hátt kundi skapa framburð aftur í Føroyum.

Í dag er støðan ein heilt onnur. Heimastýrið er vunnið aftur, og føroyingurin hevur fingið treystið aftur.

Avtalur, ið undanfarn landsstýri gjørdur við donsku stjórnina, vórðu nú broyttar til felagslýsingar, sum loystu okkum burtúr tyngjandi bindingum. Vit eru tí ikki longur undir útlandska umsiting, vit skipa sjálv fyri okkara høvuðsvinnu, og fyri búskapar- og figgjamálum, og vit hava vunnið okkum fullan rætt aftur til sjálv at skipa fyri eini møguligari oljuvinnu. Vit hava vunnið okkum meginpartin aftur av tí frælsinum, sum føroyingar áttu, áðrenn samfelagið fór á húsagang.

Men støðan er tó ikki nøktandi enn. Hóast vit kunnu fegnast um, at nettouttandandskuldin er minkað munandi, er skuld landskassans framvegis alt ov stór. Endalig greiða skal fáast við danir á tí partinum av skuldini, sum stavar frá bankabjargingini, og tí part-

inum, sum av røttum er okkara. Tá hugsað verður um byrjanarstöðuna og tungu uppgávurnar at loysa, er ikki at undrast á, at talan av og á hevur verið um ávisan turbulens á ferðini. Seinastu tíðina hevur tó verið friðarlígr.

Ráðharraábyrgdin hevur nú eitt ár á baki. Løgmaður hevur tvær ferðir givið landsstýrismonnum á breiðslu, sum landsstýrismenninir hava tikið til eftirtektar. Eitt misálitisuppskot varð á fyrsta sinn sett fram móti landsstýrismanni í lögtinginum. Hetta royndist tó sum leysaskot. Henda túttu lýsing av støðuni frá byrjan av valskeiðinum og til broyttu støðuna í dag, er samstundis ein lýsing av gongdini higartil í samfelagnum, og hvussu neyðugt tað er, at henda gongdin heldur fram.

Tað hevur alstóran týðning at halda fast um settu kósina, serliga nú valárið nærkast. Eg ætli mær í samgonguni - og andstöðuni við - at gera alt, sum eg kann og um neyðugt forða fyri onkum turbulens, nú tað stundar móti lögtingsvali. Tað,

sum tekur langa tíð at byggja upp, er skjótt at bróta niður. Tað, sum hesir fimm flokkar hava bygt upp í trý ár, eigur ikki at verða lorað út aftur á fjórða ári. Tað hevur størri týðning at halda fast um náddu politisku og búskaparligu framtignini, enn at toygja valskeiðið út til juli mánaða. Hesir fimm flokkarnir, sum hava verið í hesum samgongum, kunnu óráðgeir leggja náddu úrslitini fyri veljaran. Tað, sum veljarin skal taka støðu til, er ikki, um tað hevur gingist væl í hesum valskeiðinum - tí tað er eðysað, tað hevur tað - men veljarin skal taka støðu til, hvørjir flokkar hava styrki til at halda fast um tey náddu framtignini og tryggja hardvunna framburðin í Føroyum. Styrkin stendur í støðufestinum og ikki í luttum lyftum.

Úrslit

Í stuttum fari eg at grundgeva tað, sum longu er nevnt í røðuni, áðrenn tey ymsu máløkini verða útgreinað. Fyrst nøkur ítøkilig dømi um úrslit trý tey árnú árin, síðani nøkur mál, sum ætli-

anin er at náa í hesi tingsetu.

- Tað umsitingarvald, sum danir høvdu fingið í áður gjørdum avtalum, fyrst og fremst viðvíkjandi okkara høvuðsvinnu og eini framtíðar føroyskari oljuvinnu, rættaðu vit upp aftur í felagslýsingini.

-Løgtingsfiggjarlógin hevur víst avlop trý ár á rað. Føroyar kunnu nú greiða allar sínar skyldur. Felagslýsingin við donsku stjórnina um javnvág á figgjarlógini í 1998 er sostatt væl og virðiliga hildin.

-Gjaldsjavnaavlopið var ein góð milliard í fjør. Seinastu tøluni vísa, at talan verður um eina mia.kr. í ár, aftaná at byrgt er upp fyri ICES-tilmælunum.

-Handilsjavnaavlopið var út við 300 mió.kr. í fjør. Sjálvt við tí stóra virkseminum verður roknað við avlopi aftur í ár, einar 250 mió.kr.

-Nettouttandandskuld-

in er nógv minkað, úr 4,3 mia.kr. í 1995 niður í góðar 3 mia. kr. í 1996.

-Fólkatalið veksur av álvara aftur. Vøksturin í ár verður meir enn 500 fólk. Í áttatíðrunum var miðalvøksturin 450 fólk árliga.

-Arbeidsloysið minkar. Í 1993 var tað eini 20-25%, í fjør 11,6%, og seinastu upplýsingarnar siga 9% í ár.

-Skatta trýstið er minkað upp aftur meira í ár. Harafturat er grundlønin hjá pensjónistum nú skattafri.

-Skattahámarkið er lækkað niður aftur á 50%, og marginalska-ttrýstið er lækkað.

-Figgjarogrnaravgjaldið, sum upprunliga kostaði borgarunum umleið 130 miljónir kr. árliga, er endaliga avtikið.

-Úttanlandsmál fáa nú størri leiklut í føroyskum politikki. Arbeðið er raðfest, og samstarvið millum landsstýrið og úttanríkisráðgjafið er skipað við føroysk/danskari embætismannanevnd.

-Passtrupulleikar hjá m.o. føroyskum sjómmonnum, handverk-arum og lesandi, sum virka í ES-londum eru loystir umsitingarliga. ES-pass verða nú útlýggjað í Føroyum og í Danmark eins og føroysk pass verða útlýggjað í Danmark.

Tiltøk í hesi tingsetu

Vit hava alla orsök at fegnast um hesi risaframstíg, døminu tala fyri seg; men enn eru nógv týðningarmikil mál at víðgera. Nevnast kunnu m.o.:

Framtaksgrunnurin

Í viðtøkunum fyri Framtaksgrunnin stendur, at tær verða endurskoðaðar 3 ár eftir, at grunnurin varð settur á stovn. Løgdeldin er farin í holt við at gera uppskot til endurskoðaðar viðtøkur fyri grunnin.

Fiskidagaskipanin

Síðan vit aftur fingið loyvi til sjálvir at skipa okkara fiskivinnu á sjógvi og landi, hevur verið nógv stríð og lítil semja um, hvat ið gerast skuldi. Høvuðsspurningurin hevur verið, sum danir eisini førdu fram, um vit eru førir fyri at skipa soleiðis fyrir, at vit uppá longri sikt fáa sum mest burtúr okkara tilfeingi.

Vit hava í einar 14-15 mánaðir roynt eina fiskidagaskipan. Fyri fáum døgum síðani fingið vit aftur vátan um, at tað er torført hjá vinnuni, fiskiføðingum og øðrum at semjast um felags loysnir.

Tað er sjálvsagt politisk myndugleikin, sum skal